

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ בראשית (התוועדות ב), ה'תשכ"ח

חלק ב – יוצא-לאור לשמיני-עצרת ושמחת-תורה ה'תשע"ד

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים וארבע לבריאה

מאתיים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר הזקן

בס"ד.

פתח דבר

לקראת שמיני-עצרת, שמחת-תורה ושבת בראשית הבעל"ט — הננו מוציאים לאור חלק שני מהתוועדות ש"פ בראשית (התוועדות ב), ה'תשכ"ח, הנחה בלתי מוגה (תדפיס מתורת מנחם — התוועדויות כרך נא (חלק ראשון י"ל לימים ראשונים דחג הסוכות)).

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי "אגרות-קודש", שמכניסם עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנוכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ערב חג הסוכות, ה'תשע"ד
מאתיים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר הזקן
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2013 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

E-mail: info@lahak.org • Internet: <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5774 • 2013

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"
Tel. (718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות בנימין בן חדוה ומשפחת פדרמן ולזכות אמם חדוה בת לאה רייזל

טו. הענין ד'ויעקב הלך לדרכו" הנ"ל⁸² — כולל גם המשך הכתוב: "ויפגעו בו מלאכי אלקים", "מלאכים של ארץ ישראל"¹¹² (שבאו לקראתו), נוסף על המלאכים של חוצה לארץ (שבאו עמו), כך, שישנם "מחניים", "שתי מחנות"¹¹³,

ולאחרי כן — "וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו וגו'"¹¹⁴, והיינו, שכאשר נודע לו שישנו מנגד, היתה כבר ההכנה לזה עי"ז ש"ויפגעו בו מלאכי אלקים", כדאיתא במדרש¹¹⁵ שמאותן המלאכים לקח יעקב לשלוח אל עשו,

— אלא שלעשו שלח יעקב רק את ה"ממש" של המלאכים (כפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר¹¹⁶ בנוגע לפירוש רש"י: "וישלח יעקב מלאכים", "מלאכים ממש"), ואילו הפנימיות שלהם נשארה אצלו — ועי"ז הנה לא זו בלבד שנתבטל המנגד, אלא אדרבה — כמ"ש¹¹⁷ "וישקהו", והיינו, שאע"פ ש"הלכה היא בידוע שעשו שונא ליעקב", מ"מ "נשקו בכל לבר"¹¹⁸ (ע"ד פעולת תשובה מאהבה — ש"זדונות נעשו לו כזכות"⁵⁶).

ועד לסיום הענין¹¹⁹: "ויבוא יעקב שלם", "שלם בגופו .. שלם בממונו .. שלם בתורתו".

וכל זה שייך גם למנהג להכריז במוצאי שמח"ת "ויעקב הלך לדרכו" — שאין זה סתם פסוק מתאים, אלא בבחי' "מעשה אבות סימן לבנים"¹²⁰:

יהודי צריך לדעת, שאע"פ ש"אתם המעט מכל העמים"¹²¹, הנה בלכתו לדרכו אינו הולך לבדו, אלא "ויפגעו בו מלאכי אלקים", "שתי מחנות, של חוצה לארץ .. ושל ארץ ישראל"¹¹³, ובכחו לשלוח "מלאכים ממש", ולכן יכול לילך לבטח דרכו מתוך שמחה, מבלי להתפעל ממנגדים, כיון ש"כדונג נמסו"¹²², ויתירה מזה, שנהפכים להיות מסייעים לו.

וכמו כן צריך להיות הלימוד מכל התכסיסים שהיו בהנהגת יעקב

(118) פרש"י עה"פ.

(119) שם, יח ובפרש"י.

(120) ראה תנחומא לך לך ט. ב"ר פ"מ, ו.

רמב"ן לך לך יב, ו. ועוד.

(121) ואתחנן ז, ז.

(122) תהלים צז, ה.

(112) פרש"י עה"פ.

(113) שם, ג ובפרש"י.

(114) ר"פ וישלח.

(115) ב"ר ספע"ד.

(116) סה"ש תש"ג ע' 155. וראה גם תו"מ

חל"ה ס"ע 236 ואילך. וש"נ.

(117) שם לג, ד.

בהליכתו לדרכו, ש"התקין עצמו לשלשה דברים, לדורון לתפלה ולמלחמה¹²³, שהרי בחייו הפרטיים של כל אחד מישראל ישנו גם ענין המלחמה, ולדוגמא: ענין האכילה, שעל זה אמרו¹²⁴ "נהמא אפום חרבא ליכול", והיינו, שכדי לברר ולהעלות את המאכל יש צורך בענין של מלחמה.

טז. ובפרטיות יותר — יש במלחמה גופא ב' סוגים¹²⁵: (א) מלחמת מגן — שיהודי יושב ומתחזק במקומו, ומתכוון לכך שאם יבוא "הצר הצורך אתכם"¹²⁶, אזי יצא להלחם עמו, (ב) מלחמת תנופה — שיוצא לכבוש ארצות נוספות, "להרחיב גבול ישראל" (כלשון הרמב"ם¹²⁷).

ומהחילוקים שביניהם:

במלחמת מגן — (א) האויב בוחר את זמן המלחמה, ואילו הוא (המתגונן) צריך להיות תמיד מוכן, (ב) גם כאשר מנצחים במלחמה, הנה בדרך הטבע קשור הנצחון עם ענין של היזק אצל המנצח — לכל הפחות בממונו, או אפילו גם בגופו, ובמילא גם בתורתו, כמובן מדברי הרמב"ם¹²⁸ ש"היות הגוף בריא ושלם מדרכי ה' הוא, שהרי אי אפשר שיבין או ידע דבר מידיעת הבורא והוא חולה כו", ועד"ז קשה לעסוק בעבודת ה' כשיש טרדות בפרנסה, שלכן נתאוו החכמים כו' לימות המשיח כדי שיוכלו ללמוד תורה מתוך מנוחה⁴⁵.

משא"כ במלחמת תנופה — (א) בוחר הוא את הזמן היותר מתאים לו לערוך את המלחמה, (ב) וההיזק — הוא בשטחו של האויב, ולא במחננו ובארצו, שנשארים בשלימות, ללא נגיעה.

ובנוגע לענינו:

יש בדורנו כאלו שהנהגתם היא באופן שיושבים בד' אמותיהם, וכאשר באים אליהם לבקש מהם עצה או סיוע, הנה להיותם חדורים ביראת-שמים, נותנים עצה וסיוע כו', אבל הם לא מוכנים לצאת ממציאותם ("אָרויסגיין פון זיך"); הם יראים לצאת ולהלחם כו', כדי שלא להחליש את עצמם.

ובכן, הנהגה כזו יש בה שתי חסרונות¹²⁹, כנ"ל, שהיצה"ר (האויב)

(126) בהעלותך יו"ד, ט.

(127) ה' מלכים רפ"ה.

(128) ה' דעות רפ"ד.

(129) חסר קצת (המור"ק).

(123) פרש"י וישלח לב, ח.

(124) זח"ג קפח, ב.

(125) ראה גם תו"מ ח"ח ע' 61 ואילך.

וש"נ.

הוא זה שבוחר את זמן המלחמה, וההיזק הוא באותם השעות שבהם עוסק בתורה ותפלה וקיום המצוות; משא"כ כאשר יוצאים במלחמת תנופה, שאז ההיזק הוא בשטח האויב.

יז. ועוד ענין בזה:

מדת הקב"ה היא באופן של "מדה כנגד מדה"¹³⁰.

וכיון שכן, הרי מובן שאין מקום להתנהג כמו צדיק עטוף במעיל פרווה ("צ צדיק אין פעלץ"...) ¹³¹, לחשוב רק על עצמו, ורק לפעמים, כשיש לו זמן, אזי יעזור גם להזולת, אבל כשאין לו זמן, לא יעזור לו, ובינתיים, יורד הזולת מדרגתו, ו"מאן" ¹³² דנפיל מדרגי איקרי מית"!! ... ובכן: עליו לדעת שזהו על אחריותו... שהרי אילו הי' עוזר לו, לא הי' מגיע למעמד ומצב של ירידה כזו.

וזה היתה שיטת רבותינו נשיאינו — לא להמתין עד שהזולת יבוא לבקש עזר וסיוע, אלא מיד כשרואים מישהו שזקוק לעזר וסיוע צריך לעזור לו, ובלשון הכתוב ¹³³: "כי תראה ערום" — ערום מן המצוות ¹³⁴ — אזי "וכסיתו"!

ולכן קבעו רבותינו נשיאינו סדר הנהגה לשלוח שלוחים בכל קצוי תבל שיצאו החוצה ויפיצו שם יהדות, תורה ומצוות, ועד להפצת המעינות.

יח. ולהעיר ¹³⁵:

יש כאלו שערערו ולעגו על הנהגת רבותינו נשיאינו הנ"ל, באמרם, מה כבר יתוסף עי"ז שיהודי יניח תפילין פעם אחת? ...!

ובכן, טענה זו היא היפך פס"ד הרמב"ם ¹³⁶: "צריך כל אדם שיראה עצמו .. וכן כל העולם חציו וזכאי וחציו חייב .. עשה מצוה אחת, הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות"!

אלא שזהו כפתגם החתם סופר — ששמעתי מאחד מיוצאי חלציו — שאם מישהו חולק בנגלה על נסתר דתורה, הרי זה סימן שבנסתר הוא חולק על נגלה דתורה ¹³⁷.

ובנוגע לעניננו: מי שחולק על הנהגת רבותינו נשיאינו — הרי זה

130) סנהדרין צ, סע"א. וראה סוטה ח, ב. ח"ב שז, סע"ב. לקו"ד ח"ד תשכט, א.

131) ראה גם תו"מ חל"ט ע' 193. וש"נ. 134) תרבא"ר פכ"ז.

132) ראה זח"ג קלה, ב. הנסמן באג"ק 135) ראה גם לקמן סל"ו.

ח"ב ס"ע ד. 136) הל' תשובה פ"ג ה"ד.

133) ישע"י נח, ז. וראה סה"מ קונטרסים 137) ראה גם תו"מ חמ"ו ע' 173. וש"נ.

סימן שבאמת חולק הוא על פס"ד מפורש ברמב"ם, ורק בגלל שמתבייש, הרי זה אצלו בנסתר!

לאמיתו של דבר, אין כאן המקום לדבר על זה בכלל, אלא כיון שהדבר יכול לפעול חלישות אצל מישהו, לכן מזכירים זאת במילים קצרות — לפי ערך חשיבות הענין — להודיע שזהו היפך פס"ד הרמב"ם!

ובנוגע לפועל — הרי אין חכם כבעל הנסיון¹³⁸, ורואים במוחש, שאלו שמסתגרים בד' אמות שלהם, הולכים ומתמעטים, ואלו שמשתדלים לצאת ולפעול על הזולת, הנה נוסף לכך שנעשים מוחם ולבם זכים אלף פעמים ככה¹³⁹, הרי הם מצליחים להעמיד יהודים שומרי תומ"צ!

יט. אך ישנם הטוענים בנוגע לכללות ההנהגה של עזר וסיוע להזולת — שאין הדברים אמורים בנוגע ליהודים שהנהגתם היא באופן שיצאו חוץ מגבול ישראל, שעי"ז נעשו גרועים יותר מגויים רח"ל, ובמילא אינם נכללים בציווי "ואהבת לרעך כמוך"¹⁴⁰, ואדרבה: אסור להתעסק עמהם, שהרי יש לחשוש שהם יפעלו אצלו קרירות בעניני תומ"צ.

ובכן: מבלי להכנס לשקו"ט בנוגע לעצם הענין, הרי אפילו אם נאמר שהחשבון שלהם הוא חשבון-צדק (אף ש"אין אדם יודע מה בלבו של חבירו"¹⁴¹) — יש לבחון האם אכן מתנהגים הם בעצמם לפי שיטתם. וממה-נפשך: אם אכן אסור להתעסק עם יהודים כאלו — עליך להסתגר בד' אמותיך, ולא לבוא עמהם בשום מגע ומשא, גם לא בעניני מסחר... שהרי אין זה ענין שנוגע לפיקוח-נפש!

ובפועל רואים שכאשר מדובר אודות עניני מסחר, חיפוש "משרה" לצורך פרנסה, או עניני בריאות — יש לו שייכות ועסק עם אותם יהודים, ואין פוצה פה ומצפצף; ורק כאשר מדובר אודות הצורך לעזור לאותם יהודים ברוחניות — אזי נזכר שצריך לבדוק בכל החומרות שבדבר האם יהודי הנ"ל ראוי שיעזרו לו!...

אילו הי' בטוח שגם בנוגע לפרנסתו הגשמית יש לו עסק רק עם כאלו שאין שום חשש שיפעלו אצלו קרירות בעניני תומ"צ — אזי הי'

(140) קדושים יט, יח.
(141) פסחים נד, ריש ע"ב.

(138) עקידה פ' נח (שער יד ד"ה [הקדמה])
השלישית). מעבר יבוק שער ב.
(139) ראה תו"א בראשית א, ב.

מקום לטענתו שאינו רוצה להתעסק עמהם גם בעזר רוחני; אבל כאשר בנוגע לפרנסתו הגשמית אינו עושה כלל חשבון כזה — היתכן שעושה חשבון זה בנוגע לפרנסתו הרוחנית של הזולת?! ...!

ומה תענה לשאלת בנך או בתך על הסתירה שבדבר: אתמול אמרת לי שאסור להכנס לביתו של יהודי שיצא מכלל ישראל, אפילו לא בשביל לקבוע מזווה על הפתח; ואילו היום ישבת עמו בקירוב הדעת במשך שעות ארוכות, ודיברת עמו אפילו דברים בטלים, כדי להגיע בסופו של דבר לענייני מסחר?! ...!

בודאי ש"כל מעשיך .. לשם שמים"¹⁴⁷, אבל, אם אינך רוצה להתעסק עמו בעזר רוחני בגלל החשש מפני השפעה בלתי־רצויה — מי התיר לך להתעסק עמו לצורך פרנסתך הגשמית, מבלי להתיירא מהשפעה בלתי רצויה?! ...!

כ. וזהו גם המענה לאלו שטוענים שאין צורך להתעסק בקירוב הזולת, כיון שזוהי "שיטה חדשה", שלא היתה נהוגה אצל זקניהם במדינה פלונית — שיש לבחון האם אכן נוהגים הם כמנהג זקניהם בכל עניניהם, בנוגע לדירה מזון ולבושים וכיו"ב:

בנוגע לדירה — מדוע זקוק הוא לדירה בעלת מספר חדרים, ואינו מסתפק בדירה כמו שהיתה לזקנו — דירה בת ד' אמות על ד' אמות, שנקראת ע"פ דין¹⁴² בשם "דירה".

ועד"ז בנוגע למזון — הסתפק זקנו ב"לחם צר ומים לחץ"¹⁴³, ואילו הוא בברוקלין זקוק לאכול בשר בכל יום, בה בשעה שבעבר היו אוכלים בשר משבת לשבת!

ועד"ז בנוגע ללבושים — היתכן שיש לו צורך בריבוי לבושים (ועד ל"י"ח כלים" שלובשן בבת אחת, כדברי המשנה במסכת שבת¹⁴⁴), בה בשעה שזקנו לבש את ה"סירטוק" שתפרו לחתונתו עד גיל מאה ועשרים שנה...

— כפי שהיו מסבירים פעם את הסיבה לכך שחסידים לובשים "סירטוק" בעל טלאים ("פּאַרלאַטעטע סירטוקן"), כי, כאשר הי' למישהו "סירטוק" שלם, היו משכיבים אותו על השולחן ומלקים אותו... ולאחרי השבת היו קורעים את כנף ה"סירטוק", בגלל שאין צורך בענייני "מותרות"! —

143) ישעי' ל, כ.

144) קכ, א.

142) ראה אנציק' תלמודית ערך בית

בתחלתו (כרך ג ע' קמה ואילך). וש"נ.

וכן בנוגע לבעלת-הבית, שכאשר היו תופרים עבורה את שמלת החתונה, היו שומרים את השמלה בארון ברזל עבור חתונת הבת והנכדה, כך, שהסבתא הבת והנכדה לבשו אותה שמלה...

ובכן: לכל לראש תתנהג כמו זקנך בנוגע לענייני הגוף, ואז נחשוב אם הנך יכול להתנהג כמותו בנוגע לענייני הנשמה. ובכל אופן, כאשר בנוגע לכל העניינים הנ"ל נשתנה המצב — אזי נשתנה המצב גם בעניינינו.

ובפרט כשמדובר אודות דורנו שהוא דור יתום, והיתמות גדולה כ"כ שיש צורך לעזור ליהודים שהם (לא בגדר אפיקורסים ומינים, אלא) במעמד ומצב של "תינוק שנשבה בין הנכרים", שיש לו דין של אנוס (כדברי הגמרא בפרק כלל גדול¹⁴⁵), הרי בודאי שצריך לעזור ולסייע להם.

כא. ובענין זה צריכה להיות העבודה ד"ויעקב הלך לדרכו" — עבודת הצדקה ברוחניות, שהיא גדולה מאשר צדקה בגשמיות, כיון שע"ז מביאים אותו לחיי העולם הבא¹⁴⁶.

ויש לעסוק בזה באופן של מלחמת תנופה, שבה בוחרים את הזמן הנכון שמוכנים לכך, ובאמת הרי מוכנים לכך תמיד, כיון שהולכים בכחם של רבותינו נשיאינו, ואז בודאי מנצחים, ומביאים גם "שלל" ונותנים אותו מתנה להקב"ה, והרי המתנה הכי גדולה להקב"ה היא — שמקרבים יהודי, בן אברהם יצחק ויעקב ובת שרה רבקה רחל ולאה.

ואין מה להתבייש בעבודה זו, שכן, כאשר פועלים שיהודי נוסף ניח תפילין וישמור כשרות ושבת כו' — פועלים אצלו גאולה פרטית, שע"ז באה הגאולה הכללית, כך, שזוהי ה"עבודה" של הקב"ה ש"צריך להיות אוחז בידיו ממש איש איש ממקומו, כענין שנאמר ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל"⁷³,

ומביאים אותם אל משיח ש"יקבץ נדחי ישראל"¹⁴⁷, ובלשון הכתוב¹⁴⁸ "בם עור ופסח וגו'" — כולל גם "עור" ברוחניות, שחסר אצלו הענין ד"שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה"¹⁴⁹, ומשיח יתקן אותם מהמעמד ומצב שבו נמצאים, ועד לסיום הכתוב¹⁴⁸: "קהל גדול ישובו הנה".

והרי יעקב הי' כבר מוכן מזמן לקיום היעוד¹⁵⁰ "ועלו מושיעים בהר

148) ירמ' לא, ז.

149) ישע' מ, כו.

150) עובדי' בסופו.

145) שבת סח, ב.

146) ראה ב"מ לג, א.

147) רמב"ם ה' מלכים ספי"א.

ציון גו", והמניעה היתה רק מצד זה ש"הילדים רכים גו" 151, אבל עכשיו, בעקבתא דמשיחא, מסיימים את השליחות בהצלחה רבה, ומתוך שמחה וטוב לבב, ע"י עבודתו של כל אחד מישראל בחלקו בעולם, ובצירוף כולם נעשה "קהל גדול", וכולם יחד עולים לציון ברנה, ו"שמחת עולם על ראשם" 31.

* * *

כב. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול.

* * *

כג. בהמשך להמדובר לעיל (סט"ז) שיש ב' אופני מלחמה, מלחמת מגן ומלחמת תנופה, להרחיב גבול ישראל — הנה אע"פ שעיקר הענין דהרחבת גבול ישראל יהי' בביאת המשיח, שעז"נ 152 "ירחיב ה' אלקיך את גבולך", דקאי על ארץ קני קניזי וקדמוני 153, הרי כל הענינים שיהיו בימות המשיח תלויים במעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות 154, ובפרט בעקבתא דמשיחא, שאז צריך להיות הענין ד"טועמי' חיים זכו" 155. וזהו ביאור הטעם שבדורות האחרונים ניתוסף בעבודה דהרחבת גבול ישראל — ע"י קירוב בנ"י לאביהם שבשמים, כפי שנעשה בפועל ע"י אלו שהולכים בשיטת רבותינו נשיאינו (כנ"ל סי"ז).

כד. ובפרטיות יותר:

אע"פ שהדין דכיבוש ארצות נוספות להרחיב גבול ישראל הוא דוקא לאחר כיבוש כל ארץ ישראל — הרי גם כאשר כובשים ארץ נוספת קודם כיבוש כל ארץ ישראל, יש לזה דין של כיבוש יחיד, כפי שמצינו בדוד המלך (שיהי' מלכא משיחא) שהרחיב גבול ישראל ע"י כיבוש ארצות נוספות, שכיון שעדיין לא כבש כל ארץ ישראל, הי' לזה דין של כיבוש יחיד 156, ולא נעשה ארץ ישראל בכל הפרטים, אבל אעפ"כ הרי זה נעשה שלו לגמרי, וסייע במדה גדולה כו', שהרי בפועל יצא מתחת מממשלת אוה"ע, ונכנס תחת מלכות ישראל.

[ולהעיר מהמבואר בשו"ע רבינו הזקן — שאף שאין בו הלכות מלכים, מצינו בהלכות הפקר כמה פרטים בנוגע למלך 157, שלא נמצאו

(151) וישלח לג, יג. (156) ראה גיטין ח, ריש ע"ב (וש"נ)
 (152) פ' ראה יב, כ. פ' שופטים יט, ח. ובפרש"י. ספרי עקב יא, כד.
 (153) ספרי ראה שם. פרש"י שופטים שם. (157) ראה גם תו"מ חמ"ט ס"ע 83 ואילך.
 (154) תניא רפ"ז.
 (155) ראה לקו"ש ח"כ ריש ע' 173. וש"נ.

אפילו בהלכות מלכים להרמב"ם — ש"מלך אפילו נכרי שכבש איזו מדינה במלחמה, קונה אותה .. ואם מכר או נתן .. נקנה להם קנין גמור, אע"פ שלא החזיקו בו לא הם ולא המלך" 158, והיינו, שאין צורך בחזקה בנוגע לכל פרט בפני עצמו, אלא מספיקה החזקה הכללית. ואם הדברים אמורים אפילו בנוגע למלכי אומות העולם, בנוגע למלכי ישראל על אחת כמה וכמה].

ומזה מובן גם בנוגע לעבודת כל אחד מישראל,

— שיש אצלו מבחי' דוד, להיותו משבעת הרועים 159. וכידוע גם מ"ש במאור עינים 160 שנשמת משיח (דוד מלכא משיחא) כוללת את כל נשי', ובכל נשמה יש ניצוץ משיח. ועפ"ז מתורצת הסתירה בדברי הירושלמי בנוגע לפירוש הכתוב 161 "דרך כוכב מיעקב", אם קאי על משיח 162, או שקאי על כל אחד מישראל 163 (ובודאי אין לומר שזוהי פלוגתא בירושלמי גופא, במכ"ש מהכלל שלא לאפושי מחלוקת אפילו בין בבלי לירושלמי 164), כיון שבכל אחד מישראל יש ניצוץ משיח 165 — שצריך להיות אצלו סדר העבודה דכיבוש יחיד — בנוגע למלחמת תנופה ברוחניות, לעזור ולהציל מי שנולד יהודי, ו"אע"פ שחטא ישראל הוא" 166, אלא שהמחשבה דיבור ומעשה שלו הם כמו של גויים ("גוי'שע"), כך, שהפעולה לקרבו אינה "מילתא זוטרתית", שהרי זה ענין של כיבוש, בדוגמת הפיכת גוי ליהודי!

ובפשטות — שבבוא ר"ה יהי' אצלו הענין ד"תמליכוני עליכם" 167 בשלימות, וב"זמן שמחתנו" תהי' אצלו השמחה בשלימות; וכאשר נמצאים במוצאי שמח"ת ורואים שישנם כאלו שהענינים הנ"ל אינם בשלימות אצלם — יש בכחו לפעול זאת באופן של כיבוש יחיד. ואע"פ שכללות הסדר הוא שתחילה צ"ל "קשוט עצמך", ורק "אח"כ קשוט אחרים" 168, שזוהי העבודה ד"ירחיב .. את גבולך" — הרי ידוע מ"ש כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע 169, ש"לא יש עתה סדר והדרגה באופני הבירורים כו'", ועכשיו צריכה להיות העבודה באופן "חטוף ואכול חטוף ושתי" 170.

הערה 17.	158) ס"ג.
165) ראה גם תו"מ חל"ד ע' 102. וש"נ.	159) סוכה נב, ב.
166) סנהדרין מד, רע"א	160) ס"פ פינחס.
167) ר"ה טז, סע"א. וש"נ.	161) בלק כד, יז.
168) ב"מ קז, סע"ב.	162) תענית פ"ד ה"ה.
169) אג"ק שלו ח"א ע' רסו. וש"נ.	163) מעשר שני ספ"ד.
170) עירובין נד, א.	164) ראה בהנסמן בלקו"ש חכ"ד ע' 168

ומה גם שהסדר ד"קשוט עצמך ואח"כ קשוט אחרים" הוא רק כאשר מדובר אודות ענין שהוא בבחי' "קשוט", שזהו"ע הקישוטיין, משא"כ בנדו"ד, שמדובר אודות ענין שנוגע פנימי ועמוק הרבה יותר מאשר ענין הקישוטיין, הרי בודאי שצריך לעסוק בזה, ולא להיות בבחי' "חסיד שוטה"¹⁷¹ [כ"ק אדמו"ר שליט"א הפסיק ואמר בכת-שחוק: "שוטה" — הוא בודאי, אבל ספק אם הוא "חסיד"...], להתבונן תחילה אם מותר לו להתעסק עמו אם לאו, ובינתיים, תצא נפשו!...

כה. ובנוגע לפועל — שהרי כל ענין צריך לבוא לידי פועל:

כיון שישנם מדינות ועיירות שצריך לפעול בהם, ואין מספיק אנשים שיעסקו בזה — צריכים "מתנדבים" שישעו בעצמם בשליחות רבותינו נשיאינו למדינה רחוקה ברוחניות, אע"פ שהיא קרובה בגשמיות, ועאכו"כ למדינה שהיא בריחוק בשני העינים.

ומילוי שליחות זו תהי' הכנה לקיום היעוד שארץ ישראל תתפשט בכל הארצות¹⁷², שענין זה יהי' בביאת משיח צדקנו, אבל הדבר תלוי במעשינו ועבודתנו במשך זמן הגלות.

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א: נוגע לומר זאת בגלוי עתה, ומיד למחר יכולים לשלוח ב"פתקא" את השמות של המתנדבים, ואז יבחרו את אלו שראויים לנסוע למדינה ועיר פלונית, ויהי' בהצלחה רבה ומופלגה, ובשמחה וטוב לבב.)

* * *

כו. בנוגע¹⁷³ להמאמר* שהתחלתו היתה בפסוק¹⁷⁴ "והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול וגו'" — הנה:

טעם אמירת מאמר זה — שמיוסד על מאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר משנת תש"ג (ונדפס בספר המאמרים אידיש¹⁷⁶ בשנת תש"ז) — כי,

(* מאמר הראשון דהחודש (ודהשנה)¹⁷⁴, וכן המאמר דסיום וחותם החודש (והיו"ט שבו) בסיום התוועדות דשמח"ת (שהיתה בסיום דש"פ בראשית)¹⁷⁵.

עוד פרטים מהנחה בלתי מוגה. — המו"ל.
174) לעיל ע' 3 ואילך. וראה גם ע' 13 ואילך.

175) לעיל ע' 185 ואילך.
176) ע' 78 ואילך.

171) סוטה כ, א (במשנה). כא, ב.
172) פס"ר פ' שבת ור"ח. ספרי דברים בתחלתו. יל"ש ישע"י רמז תקג.
173) שיחה זו (מלבד סעיף כז) — מרשימה שהוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א עבור הפירסום ע"י הרדיו (בשוה"ג ניתוספו

במאמר זה¹⁷⁷, אף שנאמר לפני יותר מעשרים שנה, יש בו מענה לשאלת רבים: מהי משמעות המאורעות שאירעו בארץ ישראל בקיץ האחרון.

ראינו במוחש שבעקבות מאורעות אלו נודעו כל בני". כל אחד מישראל, גם מי שנמצא בפינה נדחת בעולם, הזדעזע לגמרי, עד לאיבוד כל מהותו — בשעה שיהודים בארץ ישראל עמדו, לא עלינו ולא עתה, במצב של סכנה; ובא לידי התעלות והתעוררות בשעה שבחסדי ה' היתה הצלה נסית ליהודים בארץ ישראל¹⁷⁸.

זעזוע כזה והתעוררות כזו — לא היו אפילו בשעה שאירעו הגזירות וההשמדות ל"ע ול"ע, שלא היו כמותם בדורנו זה, שמאורעות הנ"ל היו בנוגע לששה מליון יהודים, וגזירות ושמדות בפועל רח"ל, ואעפ"כ לא גרמו כזה סוג זעזוע¹⁷⁹ כמו שהי' עתה בעקבות המאורעות בארץ ישראל, כשהיתה רק דאגה ופחד (ולא ענין בלתי-רצוי בפועל ח"ו) שלא יקרה מאומה ח"ו ליהודים בארץ ישראל.

ובכן, במאמר הנ"ל ישנו מענה ברור על זה, כדלקמן.

סה"ש תורת שלום ע' 53 ואילך. ועוד). וכפי שמצינו בנוגע למשה רבינו, שאף שהי' "עניו מכל האדם אשר על פני האדמה" (בהעלותך יב, ג), אמר בשמח"ת* בנוגע לעצמו דברים שהם היפך הענוה, כיון שבשמח"ת אין ענין של יניקת החיצונים (ראה גם שם ע' 2 ובהערה 9).

וכפי שידע בנפשי' כל מי שאינו מרמה את עצמו — שיצא אז י"ח באנחה ("א קרעכץ"), באמירת קאפיטל תהלים ובנתינת "צ"ק", אבל נשאר שלם בכל אבריו (ובודאי לא להיפך — באופן ש"מכף רגל ועד ראש אין בו מתום" (ישעי' א, ו)), ולא נגע בו הענין כדבעי למהוי, לפעול שינוי בכל מהותו, שתבטל מציאותו לגמרי, שזהו תוכן ענין ההשתחוואה ("והשתחוו לה") בפשוט ידים ורגלים.

(* אין הכוונה שהי' זה ביום שמח"ת, שהרי משה נסתלק ב' אדר, אלא שהי' זה ביום שבו הי' "גמרה של תורה" בפעם הראשונה (מאז מ"ת בשנת ב'תמ"ח), שזהו תוכן ענינו של שמח"ת בכל שנה.

(177) בהשגחה פרטית נודמן לי לעיין במאמר זה (מצד ענין אחר), וראיתי שממנו יכולים למצוא ביאור בענין זה. — ולא כמו אחרים שכל מה שיודעים הרי זה מה"עיתון" שקוראים בכל יום, ואם לא די בעיתון היומי, אזי מעיינים בעיתון השבועי שבו באים הענינים בביאור יותר, ואם גם זה אינו מספיק, אזי מעיינים בעיתון שיוצא לאור פעם בחודש, פעם בחצי שנה או פעם בשנה, וכיו"ב, וכמנהג העולם, הנה ככל שיש יותר נייר ודיו, אזי הקליפה הוא בתוקף יותר. (178) ראה גם תו"מ ח"ג ע' 85.

(179) לא רק בתחלת התקופה, שאז השלו יהודים את עצמם שזוהי רק גוזמא, ולא האמת, אלא גם לאחרי שהתברר המצב האמיתי באופן מבהיל שלא הי' לעולמים — שהי' צריך לגרום זעזוע אצל כאו"א מבנ"י, ש"כל ישראל חברים", ולפעול ההתעוררות ד"והשתחוו לה' גו" — הנה בעוונותינו הרבים לא זעזע הדבר אפילו את אלו שלא היו במעמד ומצב ד"אובדים ונדחים".

[ובהקדים — שכיון שעומדים בשמח"ת, לא מזיק גם אם מדברים ענינים לא טובים, כידוע הפתגם: "שמח"ת שאדט ניט" (ראה

כז. ובהקדמה — שכאן רואים כחם של נשיאי ישראל בהבהרת ענינים כו', שלאחרי זמן תופסים שענין מסויים הוא ביאור (לא רק על ענינים שאירעו בעבר, אלא גם) על ענינים שיהיו בעתיד!

ואין זה דבר פלא — כיון שכל הענינים נלקחים מהתורה, כמאמר¹⁸⁰ "אסתכל באורייתא וברא עלמא", וכמ"ש בפרשת וזאת הברכה¹⁸¹ בנוגע למשה רבינו: "ויראהו ה' גו' עד הים האחרון", ואמרו רז"ל¹⁸² "עד היום האחרון, הראהו הקב"ה כל המאורעות שעתידיים ליארע כו'", ומשה רבינו הכניס זאת בתורה.

והענין בזה — שכללות ענין התורה מתבטא בתיבת "אנכי" שבהתחלת עשה"ד (ע"ד מחבר ספר, להבדיל, שכותב בהקדמה או בדף-השער מהי כוונת החיבור) — כדברי הגמרא¹⁸³ "אנכי" ר"ת "אנא נפשי כתבית יהבית", שהפירוש בזה¹⁸⁴, שהקב"ה כתב והכניס את עצמו כביכול בתורה¹⁸⁵, ולכן, ע"י לימוד התורה "אותי אתם לוקחים"¹⁸⁶, וכדאיתא במדרש¹⁸⁷ "משל למלך שהיתה לו בת יחידה בא אחד .. ונטלה .. לאשתו, אמר לו (המלך) .. כל מקום שאתה הולך קיטון אחד עשה לי שאדור אצלכם, שאיני יכול להניח את בתי וכו'".

ולכן לא יפלא שבתורה ישנם כל הענינים — "עד הים האחרון" ו"עד היום האחרון", שבה נכללים כל הענינים שבמקום ובזמן, שזוהי כל המציאות כולה.

וזהו גם מ"ש בנוגע לאור שנברא ביום ראשון, שרואין בו "מסוף העולם ועד סופו"¹⁸⁸ — "היכן גנזו בתורה" (כמובא בתורת הבעש"ט)¹⁸⁹, כך, שיש בתורה כל הענינים מסוף העולם ועד סופו, לא רק במקום, אלא גם בזמן.

וכשם שהקב"ה כתב והכניס את עצמו בתורה, ועל ידה לוקחים אותו — כן הוא גם בנוגע למשה (שהתורה נקראת על שמו¹⁹⁰), שהכניס בתורה את כל הענינים, ועי"ז לוקחים אותו.

186) ויק"ר פ"ל, יג. תנחומא אמור יז. וראה תניא פמ"ז.

187) שמו"ר רפל"ג.

188) חגיגה יב, א.

189) ראה תו"מ חל"ז ע' 250. חמ"ה ע' 340 הערה 79. וש"נ.

190) ראה שבת פט, א. מכילתא בשלח טו, א. שמו"ר פ"ל, ד. וש"נ.

180) זח"ב קסא, ריש ע"ב.

181) לד, א-ב.

182) ספרי ופרש"י עה"פ.

183) שבת קה, א (לגירסת הע"י).

184) נוסף על הפירוש הפשוט שהקב"ה בעצמו כתב זאת, אבל פירוש זה אינו מובן,

דמאי קמ"ל?! ולכן יש פירוש נוסף (כפנים).

185) ראה לקו"ת שלח מח, סע"ד. ובכ"מ.

וכיון שצדיקים דומים לבוראם¹⁹¹ — הנה כן הוא גם בנוגע למאמרים של נשיאי ישראל.

ולכן, לא יפלא שבמאמר שנאמר לפני יותר מעשרים שנה, ישנו פירוש על ענינים שאירעו בזמנים האחרונים.

כח. במאמר הנ"ל מדובר אודות שתי נבואות אודות שני ענינים של שופר שיהיו באחרית הימים:

בימי הגלות האחרונים¹⁹², קודם אתחלתא דגאולה (שהרי סיום הגלות, ולאחרי' הגאולה וקיבוץ גלויות, תהי' רק ע"י משיח צדקנו, כפס"ד הברור של הרמב"ם ביד החזקה¹⁴⁷)¹⁹³ — הנה בתור הכנה לגאולה האמיתית ע"י משיח צדקנו יהיו שני ענינים של שופר. ובהקדים:

המשמעות של השופר בחיי האדם היא — התעוררות וזעזוע חזקים, אפילו כאשר לא מבינים בשכל מהי הסיבה לכך, וכמ"ש¹⁹⁴ "אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו" (בתמי').

וכיון שבזמן הגאולה יהי' שינוי יסודי ועיקרי בעולם, לא רק אצל בני", אלא גם אצל אינם יהודים, להבדיל, שהרי אז יקויים היעוד¹⁹⁵ "לתקן עולם במלכות שדי", וגם אלו שאפילו אז יהיו במעמד ומצב של "זרים", יהיו מוכנים לרעות את צאנם של ישראל¹⁹⁶ — יש צורך להכין את העולם למעמד ומצב זה, ובפרט בנוגע לבני", שאצלם יקויים היעוד¹⁹⁶ "ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל", וכדברי רש"י¹⁹⁷ "שהוא (הקב"ה) עצמו צריך להיות אוחז בידיו ממש איש איש ממקומו".

והכנה זו נעשית ע"י שני ענינים של שופר — מאורעות מזעזעים שיזעזעו את העולם בכלל ואת בני" בפרט בכדי להכין אותם לגאולה.

שתי הנבואות הם אודות שתי תקופות שונות בענין ההכנה לגאולה:

(א) נבואת זכרי' ¹⁹⁷ — "ואדני הוי' בשופר יתקע והלך בסערות תימן", (ב) נבואת ישעי' ⁷⁷ — "והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו

191) ב"ר פס"ז, ה. רות רבה פ"ד, ג. ויעוד.

192) כאשר חושך הגלות עדיין בתקפו, וזה גופא שגם תוספת האור אינו פועל שינוי בחושך מהוה ראי' הכי גדולה על חוץ החושך.

193) ראה בארוכה תו"מ ח"נ ס"ע 194 ואילך. וש"נ.

194) עמוס ג, ו.

195) נוסח התפלה "ועל כן נקוה".

196) ישעי' סא, ה.

197) ט, יד.

האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקודש בירושלים".

זכרי' ניבא אודות תקופה קודמת שבה יהי' ה"שופר" הקשור עם מלחמות סוערות בין אומות העולם שיגרמו מהפכות בסדרי העולם הקבועים, וחבלי משיח נוראים רח"ל אצל בני", שיזכירו אפילו להרחוקים שהם יהודים.

ואילו ישע'י' ניבא אודות תקופה שלאח"ז¹⁹⁸, שתהי' קרובה יותר לביאת המשיח, שאז יהי' "שופר גדול" — זעזוע חזק אצל כל בני", אפילו הרחוקים ביותר (במובן הרוחני), שיזדעזעו ויתעוררו ע"י קריאת הקירוב האבהית שהשי"ת קורא לבני", שתכליתה לפעול זעזוע גם אצל "האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים",

— שהם ב' האופנים בהשפעה הבלתי-רצויה של הגלות על בני¹⁹⁹: גלות שנקראת בשם "אשור", מלשון אושר, שזוהי הגלות במדינות שבהם יש חופש ורווחה כו', כפי שהיתה ההנהגה בארץ אשור כפשוטו, וכתוצאה מזה יש כאלו ש"נאבדים" רח"ל מיהודים ויהדות בגלל השיקוע ב"לוקסוס" ותאוות; וגלות שנקראת בשם "מצרים", שמסמלת את הסבל והצער של שעבוד הגלות, כפי שהיתה ההנהגה בארץ מצרים כפשוטו, וכתוצאה מזה יש כאלו ש"נדחים" רח"ל מיהודים ויהדות —

זעזוע שיפעל ביטול מציאותם ("זיך פאַרלירן"), כדי שהדבר יבוא לידי ביטוי בכך ש"השתחוו לה' בהר הקודש בירושלים" — התמסרות עמוקה להקב"ה לקיים מצוותיו מתוך יראת שמים שלימה²⁰⁰, ועד לקיום היעוד "והשתחוו .. בירושלים" כפשוטו — שכל בני" יגאלו מהגלות, וע"י משיח צדקנו יבואו להר הקודש בירושלים.

כט. ובכך:

התקופה הראשונה, שבה התקיימה נבואת זכרי' — היא התקופה של מלחמת העולם הראשונה, ובעיקר, מלחמת העולם השני', שאז

תענית טז, א), שזוה"ע שלימות היראה (ראה לקו"ת שם, ב. ובכ"מ); וכמבואר בתוס' ד"ה כי מציון — ב"ב כא, א) בנוגע למעלת מעשר שני: "לפי שהי' עומד בירושלים עד שיאכל מעשר שני שלו, והי' רואה שכולם עוסקים במלאכת שמים ובעבודה, הי' גם הוא מכוון ליראת שמים ועוסק בתורה".

198) דכיון שבה נאמר "ובאו האובדים גו' והנדחים גו'", הרי זה לאחרי ש"הלך בסערות תימן".
199) ראה גם לקו"ת דרושי ר"ה ס, א. ובכ"מ.
200) שזוה ענינה של "ירושלים": "על שם יראה ועל שם שלם" (תוד"ה הר —

הורעד העולם כולו במלחמות סוערות, ובנ"י סבלו חבלי משיח קשים ביותר.

ובפרטיות יותר:

מלחמת העולם הראשונה פרצה בעקבות הריגת אדם אחד, וכתוצאה מזה התחילה מלחמה שהקיפה והבעירה את העולם כולו.

ומלחמת העולם השני' התחילה ע"י אדם שלא הי' ראוי לשום דבר, ללא מעלות כלל — מציאות של העדר ("א גאָרניט") בכל המובנים, ובתחילה, אפילו חוצפה לא היתה לו — כידוע ההיסטוריא שלו. ואעפ"כ, נפל פחד על יותר משמונים מליון אנשים באותה מדינה שקיבלו את מרותו לחלוטין, וכן על העולם בכלל, שאף שידעו בכיור שהיא רוצה ומתכונן לבלוע את כל העולם רח"ל, התייראו לעצור אותו.

בשתי מלחמות אלו הורעד העולם כולו בסערות מלחמה נוראות, והסיבות שגרמו למלחמות אלו היו לגמרי שלא ע"פ שכל, אלא ש"לב מלך ביד ה' על כל אשר יחפוץ יטנו"²⁰¹; הי' זה "אדני הוי"ש" ש"בשופר יתקע והלך בסערות תימן" — סערת מלחמות שהרעידו את העולם, והכינו אותו במדה מסויימת לשינויים שיהיו בגאולה ע"י משיח.

והתקופה השני' התחילה במאורעות של הקיץ האחרון בארץ ישראל, שגרמו לזעזוע אצל כל בני" (כנ"ל סכ"ו), שמשמעותם היא — התחלת התגשמות נבואת ישעי' הנביא אודות ה"שופר גדול"!

במאורעות אלו התחילה תקופה חדשה בהכנת בני" לגאולה ע"י משיח צדקנו, אשר, מבלי הבט על כך שנמצאים עדיין קודם אתחלתא דגאולה [שהרי "מפני חטאינו גלינו מארצנו", וכל זמן שלא מתקנים את "חטאינו", את הסיבה, ישנו עדיין המסובב, שנמצאים עדיין בגלות, אפילו בארץ ישראל²⁰²] ¹⁹³, נכנסנו לתקופה חדשה — שהקב"ה מצדו קרא לכל בני", קריאה אלקית לנשמה האלקית שיש בכל אחד מישראל, אפילו "האובדים והנדחים", והצליח לזעזע אותם ע"י ה"שופר גדול", וממתין למענה של בני" על קריאתו, עי"ז שבני" מצדם ינצלו את ההתעוררות כו' להתמסרות להקב"ה ולהתחזקות בקיום התומ"צ.

ואילו זכינו והיינו מנצלים כדבעי את הרגע של הזעזוע כו' — הי' משיח בא מיד, ומוציא את כל בני" מהגלות; אבל לדאבוננו לא זכינו עדיין לכך, ולכן ממתין הקב"ה עתה שברגע זה ינצלו את ההתעוררות

(202) גלות רוחני, באופן ש"עיר האלקים מושפלת כו'" (פיוט "אזכרה" דתפלת נעילה).

(201) משלי כא, א.

כו', כדי להתחזק בשמירת התומ"צ, באופן ש"ובאו גו' והשתחוו לה'²⁰³ בהר הקודש בירושלים", במובן הרוחני, וגם כפשוטו²⁰⁴, ע"י משיח צדקנו, שיוציא אותנו מהגלות ויביא אותנו אל הגאולה השלימה, בקרוב ממש.

* * *

ל. בהמשך להאמור לעיל אודות ההתעוררות של בני"י, אפילו ה"אובדים" וה"נדחים", בעקבות הנסים הגלויים למעלה מהטבע לגמרי שאירעו לאחרונה, והצורך לנצל את ההתעוררות באופן שתבוא לידי ביטוי בלימוד התורה וקיום המצוות בחיי היום יום — הנה כיון שהיצה"ר משתדל ביותר למנוע את קירובם של בני"י לתומ"צ, הרי הוא מנסה לקרר ולבטל את ההתעוררות גופא, ע"י טענות שונות:

יש כאלו שבא אליהם לבוש באיצטלא דרבנן, וטוען, שע"פ תורה לא יתכן שההצלה והנצחון היו נסים מן השמים; כיון שאירעו הדברים ע"י פלוני כו', הרי זה מסטרא דשמאלא רח"ל²⁰⁵.

וטענתו היא לא רק בנוגע להצלה והנצחון, אלא גם בנוגע להתעוררות של בני"י, שגם היא מסטרא דשמאלא רח"ל, באמרו, שאילו היתה זו התעוררות אמיתית מצד הקדושה, היו כולם צריכים להיות מיד שומרי תומ"צ.

ובפני אחרים טוען, שההצלה והנצחון היו בכח עצמם — "כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה"²⁰⁶. אמנם בשעת מעשה, באותם ששה ימים, התפלאו כולם איך הי' יכול להיות מאורע כזה, ולא הי' להם שום הסברה בשכל, והי' אצלם בפשיטות גמורה שזהו נס מהקב"ה; אבל מיד לאחר זמן קצר, באו "חכמים" (כפי שהיו אומרים פעם: "חכמי ליזשאַנקע"²⁰⁷) והתחילו לחפש ביאורים, ולטעון שזהו "כחי ועוצם ידי", ובאמת היו יכולים לעשות יותר טוב... ועד לטענה "אני אלקה"! ... ומיד

ועוד) בירושלים של מעלה, ויומשך גם בירושלים של מטה.

(205) ראה גם אג"ק חכ"ד ס"ע תה.

(206) עקב ח, יז.

(207) כינוי ל"פוליטיקאים" של בית המדרש, שהיו יושבים על הספסל ("ליזשאַנקע") מול התנור שבביהמ"ד לדון בעניינים העומדים ברומו של עולם (המור"ל).

(203) ברשימה נוספת, שהועזעו כשלעצמו — שבא לידי ביטוי בהתעוררות לבוא ולהתנדב לסייע לבני"י (בניגוד לאדישות שהיתה בזמן השואה) מתוך ביטול מציאותו להפקיר עצמו כו' — הר"ע של השתחווהא ("והשתחוו"); אלא שלא די בכך, ויש צורך לפעול שיהי' הענין ד"השתחוו לה".

(204) בנין ביהמ"ק השלישי, ש"בנוי ומושכלל" (פרש"י ותוס' סוכה מא, סע"א.

נמצאים גם אלו שרודפים אחריהם ("נאָך-לויפער'ס") ועונים "אמן", "אמן ואמן", ומדפיסים ומפרסמים את הדברים.

מאורע זה הי' באופן ש"אנו אין לנו אלא להשען על אבינו שבשמים"²⁰⁸, ו"ראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך"²⁰⁹ — לא ע"י כלי נשק וכלי זיין, אלא "שם ה'", והיתה אתערותא דלעילא כזו שפעלה ענין של השתחוואה ("והשתחוה לה"), ועד שעשו דברים כאלו שלא היו שייכים לעשותם; ולאחרי כל זה, הנה כשמחפשים דרכים להביא זאת לידי פועל — בא היצה"ר וטוען: למה לך לומר שזהו נס מן השמים — תמצא ביאור שזוהי פעולה שלך!

גוי, להבדיל, לא יעלה על דעתו סברא כזו שהנצחון הוא בכח עצמו, כיון שזהו דבר שאין לו מקום בשכל; אבל יהודי שיש לו בחירה חפשית — שהרי הקב"ה נותן לו כחות בלתי מוגבלים — יכול לבחור להשלות את עצמו ש"כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה", אף שזהו היפך הנראה לעינים.

אמנם, כיון שהקב"ה הוא עצם הטוב, הנה מבלי הבט על כך שיהודי יכול לבחור בההיפך ח"ו, הרי הוא נותן את הכח שיהי' "ובחרת בחיים"²¹⁰, עי"ז שיוכלו לראות את האמת. וכן בנדו"ד, שהקב"ה נתן את האפשרות להבחין ברמאות ("פאַלשקייט") שבטענותיו של היצה"ר.

לא. ובפרטיות:

בנוגע לטענה שענין זה הוא מסטרא דשמאלא רח"ל — הנה נוסף על עצם הענין שאין מקום לומר שההצלה של מספר גדול של בני"י, כ"י, והצלת ארץ הקודש, תבוא מהלעו"ז, הרי הראו מלמעלה את גודל ההתעוררות שנעשה ע"י הנצחון.

ומובן שאין מקום להקשות מדוע לא נעשו מיד שומרי תומ"צ — שהרי ידוע שהכוונה העליונה היא שהעבודה תהי' בכח המטה, והאתערותא דלעילא היא רק הכנה ונתינת כח לעבודה שמלמטה.

ובנוגע לטענה ד"כחי ועוצם ידי" — הנה נוסף על האמור לעיל שבשעת מעשה הודו כולם שאין לזה הסבר ע"פ טבע, הרי גם לאחרי שיש כאלו שמשלים את עצמם שהי' זה ע"פ טבע, השאיר הקב"ה חלק מסויים שלא נגמר, שעיי"ז יבינו שגם שאר החלקים הם מעשה הקב"ה, כדלקמן.

(210) נצבים ל, יט.

(208) ראה סוטה בסופה.

(209) תבוא כח, יו"ד.

לב. ובהקדים מ"ש בגמרא במסכת ב"ב²¹¹: "עולם לאכסדרה הוא דומה (שאינן לה דופן רביעית), ורוח צפונית אינה מסובבת", ובילקוט שמעוני²¹² מוסיף לבאר טעם הדבר: "לפי שאמר (הקב"ה), כל מי שאומר אני אלקה, יבוא ויגמור הפינה הזאת שהנחתי".

ולכאורה אינו מובן²¹³: איך יתכן מציאות כזו שיהי' שוטה ופרא-אדם שיאמר "אני אלקה"?! — כולם יודעים מתי נולד, וזוכרים שלמד ב"חדר" (וגם קיבל מלקות...), ואיך יתכן שלפתע יתחיל לטעון "אני אלקה", עד שהראי' היחידה לדחות את טענתו היא ש"יבוא ויגמור הפינה הזאת שהנחתי"?!...

ומכאן רואים שבחירה חפשית אין לה הגבלות; מצד כח הבחירה יכולים לדמות גם שטות הכי גדול, כמו "אני אלקה"!

זהו אמנם דבר חריג ("אָ אויסנאַם"), אבל, כיון שענין הנ"ל נאמר בתורה, מלשון הוראה²¹⁴, שעל הרוב תדבר²¹⁵, עכצ"ל שדוגמת זה שייך אצל רוב בני אדם:

כשם שבנוגע לבריאת העולם — הנה אע"פ שברור הדבר שזהו רק בחיק הבורא, מ"מ, יכול מישהו לטעון שגם הוא יכול לברוא (וצריכים להביא לו ראי' מזה שאינו יכול לגמור הפינה שהניח הקב"ה), כן הוא גם בנוגע להנהגת העולם, שגם כאשר רואים הנהגה נסית, יכולים רוב בני"א לדמות ש"כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה" (כאמור, שכח הבחירה אין לו הגבלות).

[וכיון ששקר אין לו רגלים²¹⁶, עכצ"ל, שיש לזה יסוד באמיתת הענינים:

נוסף לכך שמצינו שיהודי "נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית"²¹⁷, מצינו יתירה מזה — שיהודי יכול לברוא עולמות, כדאיתא במדרש²¹⁸ "מה הקב"ה בורא עולמות אף אביכם בורא עולמות";

וכן בנוגע להנהגת העולם — מצינו שבכחו של יהודי לשנות את המציאות, היפך הטבע, כדאיתא בירושלמי²¹⁹ על הפסוק²²⁰ "לא-ל גומר

(216) של"ה קכב, א. וראה בהנסמן בלקו"ש חכ"ו ע' 4 הערה 33.
 (217) שבת יו"ד, א. וש"נ.
 (218) ב"ר פצ"ח, ג.
 (219) כתובות פ"א ה"ב. וש"נ.
 (220) תהלים נו, ג.

(211) כה, סע"א ואילך (ובפרש"י).
 (212) איוב רמז תתקיג. ירמ"י רמז רסג.
 (213) ראה גם מכתב חוהמ"ס שנה זו ("אג"ק חכ"ה ע' ט ואילך).
 (214) ראה רד"ק תהלים יט, ח. גו"א ריש פרשתנו (בשם הרד"ק). זח"ג נג, ב.
 (215) ראה מו"נ ח"ג פל"ד.

עליי, שע"י פסק ב"ד בתולי' חוזרין. וכן אמרו רז"ל "צדיק גוזר והקב"ה מקיים"²²¹, ויתירה מזה: "הקב"ה גוזר וצדיק מבטל"²²².

אלא שזהו רק יסוד, אבל הטענה עצמה היא טענת שקר — כי הכח של ב"ד לשנות את המציאות הוא רק ע"י פס"ד ע"פ תורה. וכן הענין ד"צדיק גוזר כו"ו "וצדיק מבטל", הרי זה באופן שהצדיק אינו מציאות לעצמו, וכל הענינים שאומר הם ע"פ תורה. ולהיותו צדיק, אינו טוען "אני אלקה", בידעו שאין זה הכח שלו, אלא כחו של הקב"ה; אבל כאשר נעשה בעצמו "מאן דאמר" ("ער ווערט אַליין אַ זאָגער"), ואינו מתחשב עם התורה, אלא פוסק כרצונו, ומתחיל לטעון שהוא מציאות לעצמו, "אני אלקה" — הרי זו הוכחה ששוב אינו צדיק!

ואף שבמשך כל שנותיו הי' צדיק — הרי ענין הצדקות אינו לצמיתות, כפי שמצינו²²³ גבי יוחנן כה"ג, ששימש שמונים שנה בכהונה גדולה — וא"כ הי' צדיק גמור, דאל"כ לא הי' יוצא בשלום ביוהכ"פ מקדש הקדשים²²⁴ (או שלא הי' מוציא שנתו²²⁵) — ולבסוף נעשה צדוקי! ... וא"כ, יכולה להיות מציאות כזו שבמשך כל שנותיו הי' צדיק גמור, ואעפ"כ, כשמתחיל לדמות שהוא מציאות לעצמו, ועד שאומר "אני אלקה", שוב אינו צדיק].

וכשם שבנוגע לבריאת העולם הניח הקב"ה "רוח פינת הצפון .. (ש)לא גמרו"²¹², באמרו, "כל מי שאומר אני אלקה, יבוא ויגמור הפינה הזאת שהנחתי", שעיי"ז יהי' ניכר לכל שהבריאה היא רק בחיק הבורא — כך גם בנוגע להנהגת העולם, שכאשר הקב"ה מראה הנהגה נסית שלמעלה מהטבע, משאיר תמיד פינה לא גמורה, שביחס לפינה זו מוכרחים להודות שזהו ענין שהוא רק ביכולתו של הקב"ה (כיון שרואים שאין ביכלתם להתמודד על זה), בכדי שעיי"ז יגיעו למסקנא האמיתית ("כאפן זיך צום שכל") שגם החלק שכבר נגמר לא הי' בכח עצמם, אלא נס מהקב"ה.

לג. ובנוגע לענינו:

למרות שבמשך ששת הימים הנ"ל הראה הקב"ה נסים גלויים שאין להם מקום בטבע — הרי עדיין לא נסתיים הענין.

(221) ראה תענית כג, א. זח"ב טו, א. (222) ברכות כט, א. וש"נ. (223) ראה יומא רפ"ה, ובפיהמ"ש. (224) ראה יומא רפ"ה, ובפיהמ"ש. (225) להרמב"ם שם. (226) ראה מו"ק טז, ב (וש"נ). תנחומא. (227) ראה שם ט, א. (228) תבוא א.

ולכאורה אינו מובן: כיון שבלאה"כ לא התחשבו עם הגבלות הטבע, היו יכולים לסיים את הענין?

אך הביאור בזה — שבכוונה השאירו זאת מבלי לסיים, בכדי ש"כל מי שאומר אני אלקה, יבוא ויגמור הפינה הזאת שהנחתי"!

ומובן, שאין הכוונה בזה להעניש מישהו ח"ו, אלא אדרבה — להחזיר למוטב אפילו מי שטוען אני אלקה, שכן, כשיראה שג' צדדים נגמרו, ונשאר צד אחד שאין ביכלתו לסיים, אזי יתעורר ויחזור למוטב. ובכדי להקל יותר את הנסיון — הראה הקב"ה שהפינה שנשארה היא דוקא "רוח צפונית", בכדי להדגיש שזהו ממש אותו ענין המבואר ביל"ש הנ"ל.

וכאשר יתחילו להבין שאין זה "כחי ועוצם ידי" ח"ו, אלא ע"י הקב"ה, אזי יגמור הקב"ה גם את ה"רוח צפונית", ויקויים היעוד "לסרבה המשרה"²²⁶, מ"ם סתומה מכל הצדדים²²⁷.

ותמורת הענין ד"מצפון תפתח הרעה"²²⁸, יקויים היעוד²²⁹ "אומר לצפון (לרוח צפון) תני וגו'" (תן את ישראל הפזורים שמה).

וכך מתבטלת הגלות, וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר²³⁰ שהקב"ה שורף את כתלי הגלות, ובאה הגאולה האמיתית והשלימה, בקרוב ממש ובעגלא דירן, בטוב ובחסד וברחמים.

* * *

(229) ישעי' מג, ו (ובפרש"י ומצו"ד).
 (230) ראה אג"ק שלו ח"ו ע' שעב (נעתק ב"היום יום" בתחלתו).

(226) ישעי' ט, ו.
 (227) ראה של"ה בית הגדול (לז, א"ב).
 הובא באוה"ת נ"ך עה"פ (ס"ע קפד ואילך).
 (228) ירמ' א, יד.

הוספה

בי"ה, ידי תמוז תשי"ח

ברוקלין

האברך ש. בורזיקובסקי שי

האברך י.מ. אלטר שי

שלום וברכה!

במענה למכתבם מי"א תמוז, בו שואלים:

(א) סדר לימוד בשעות הפנויות מסדרי הישיבה.

והנה לכל לראש מוכרח הלימוד בהלכות הצריכות בחיי היום יומים וכן הלכות שבת ויום טוב וכו', והרי מקרא מלא דבר הכתוב, את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם,

והלואי היו מכניסים לימוד זה בתכנית כל הישיבות ובכל הכתות, שבאם מוכרח הדבר בהנוגע לכאוי"א כמובן עוד גדול ההכרח בהנוגע לבני ישיבה הנמצאים בדי' אמות של הלכה, ע"פ מרז"ל הידוע, שגגת תלמוד עולה וכו', ובלשון רבנו הזקן בעל התניא (פוסק בנסתר דתורה) והשולחן ערוך (פוסק בנגלה דתורה) כל הקרוב קרוב אל ה' ותורתו ועבודתו, ולפני זה, אם הוא יודע ספר ומחזיק בתורת ה' וקרבת אלקים יחפץ, גדול עונו מנשוא ואשמתו וכו' הרחוקים מה' ותורתו, עיין בספרו תניא קדישא סוף פרק ל'.

ע"פ מקרא האמור, שקדימה ויסוד גם למצותיו שמור, הוא הענין דאת האלקים ירא, מובן שמוכרח לימוד המביא ליראתו ית' והרי ענין היראה איננה מצוה שבדבור, לחזור ולאמר בפיו את המלים אני ירא, כי אם מחובת הלבבות, כמובן וגם פשוט, ובכדי שתהי' היראה בלב עכ"פ בידי בשר ודם שמרגיש בכיוון הלב והתרגשות העצבים, מוכרח התבוננות לפני זה, כל אחד לפי ערכו, והתבוננות בענינים המתאימים, הן הן המבוארים בספרים הדנים בענינים אלו, ומבררים ומזככים התמצית שבהם נקודתם בספרי תורת החסידות, וכיון שכן ישיבה לימוד תורתו צ"ל דוקא באופן דהבנה והשגה, שהרי תורה שבע"פ בלי הבנה אין זה לימוד תורה (מגי"א או"ח סי' נו"ן), גם לימוד החסידות צ"ל באופן דהבנה והשגה, שע"פ שיטה זו מבוארים הענינים בתורת חסידות חב"ד,

וידועה השאלה בזה, שאם כן, איך היתה ההנהגה קודם התגלות

האברך ש. בורזיקובסקי . . האברך י.מ. אלטר: בני ברק.

מקרא מלא . . את האלקים ירא . . כל האדם: קהלת יב, יג.

מרז"ל הידוע, שגגת תלמוד עולה וכו': אבות פ"ד מי"ג. ב"מ לג, ריש ע"ב.

הבעש"ט ותורתו וקודם התגלות תורת חסידות חב"ד, אבל הוא בדוגמת הקושיא בחיוב התפלה ג"פ בכ"י, בימינו אלה, וגודל ההכרח בזה כמבואר בכ"מ בספרי חסידות ומוסר וגם בספרי הפוסקים, שא"כ איך זה הי' בבית ראשון שלא היו מתפללים כלל, וגם בבית שני תקנו אנשי כנה"ג תפלה קצרה, עיין הביאור בכ"ז בלקוטי תורה לרבנו הזקן פרשת שבת זו דאזלינן מנה, זאת חקת התורה ד"ה ויעש משה.

(ב) ע"פ האמור מבואר ג"כ המענה על שאלתם השני, אם בגילם יג' יד' שנה יוכלו ללמוד ספר התניא,

אשר לא רק שיכולים אלא שהכרח גמור הוא, וכדי להקל את הלימוד והשגתו, מהנכון אשר בפעם הראשונה, ילמדו תחלה חלק השלישי של ספר התניא, אגרת התשובה, ואחרי כן חלק השני, שער היחוד והאמונה, ואחרי כן חלק הראשון.

(ג) במ"ש אודות קריאת מכתבים המתקבלים לכאן,

לפלא על בני ישיבה, איך זה יחשדו את מי מבני ישראל שיעבור על חדר"ג שלא לקרות מכתבים הנכתבים לאחר, שעפ"ז פשוט שכל המכתבים הנכתבים על שמי נקראים על ידי.

בודאי יודעים משלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים, ועכ"פ ישמרו עליהם מכאן ולהבא.

בברכה לת"ת ביראת שמים.

בלקוטי תורה .. פרשת .. זאת חקת התורה ד"ה ויעש משה: סב, א.
 ללמוד ספר התניא .. תחלה חלק השלישי כו': ראה גם אג"ק חי"ב אגרת גיתתקעד. חי"ג אגרת ד'תצט. חט"ו אגרת ה'תרט. חכ"ב אגרת ח'רסה, ובהנסמן בהערות שם. ובכ"מ.
 חדר"ג: = חרם דרבינו גרשום. — ראה אנציקלופדיא תלמודית בערכו (כרך יז ע' תנב ואילך. ע' תשנו ואילך). וש"נ.

לעילוי נשמת

מרת **ציפורה** ב"ר **אברהם** ע"ה

לפידות

נפטרה כ"ב תשרי, ליל שמיני עצרת ה'תש"ע

ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס על ידי בנה

הרה"ת עוסק בצ"צ ר' **אליעזר חיים** בן **צפורה**

וזוגתו מרת **רבקה בתי** בת **מרים** **פערל**

ומשפחתם שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

לפידות